

نسب‌های اناری

گزیده‌ی اشعار آیینی شاعران استان بوشهر

به کوشش حسین دارند

سپهر

سرشناسه دارند، حسین
 عنوان و پدیدآوران سبزه‌های اناری، گزیده‌ی اشعار آیینی شاعران استان بوشهر /
 به کوشش حسین دارند
 مشخصات نشر مشهد، سپیده باوران، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری ۳۰۴ ص
 شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۵۷-۳۶-۵
 یادداشت فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 موضوع شعر فارسی - قرن ۱۴ - مجموعه‌ها
 موضوع شعر مذهبی - قرن ۱۴ - مجموعه‌ها
 رده‌بندی کنگره PIR ۴۰۷۱
 نشانه اثر ۲/۲
 رده دیویی ۸۵۱/۶۲۰۸۳۱

سبزه‌های اناری
 گزیده‌ی اشعار آیینی شاعران استان بوشهر
 به کوشش حسین دارند

سپیده

ویرایش حسین دارند
 طرح جلد حامد امامی
 صفحه‌آرایی علی جعفری
 چاپ اول پاییز ۱۳۹۰
 شمارگان ۱۱۰۰ نسخه
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی ... شهر چاپ خراسان (روزنامه خراسان)
 شابک ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۹۵۷ - ۳۶ - ۵
 ISBN 978 - 600 - 5957 - 36 - 5

این کتاب با حمایت اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان بوشهر منتشر شده است.

نشانی: مشهد، چهارراه شهدا، روبه‌روی شیرازی ۱۴، پاساژ رحیم‌پور، کتاب آفتاب.

تلفن: ۲۲۲۲۲۰۴ - ۲۲۳۸۶۱۳ (۰۵۱۱) - info@abook.ir, www.abook.ir

فهرست

۱۱	آغاز سخن
۱۵	پیش گفتار
۱۹	انتظار
۲۱	اسکندر احمد نیا
۲۳	محمدرضا احمدی فرد
۲۶	اکبر الوندی پور
۲۸	محمد حسین انصاری نژاد
۳۸	عباس اوجی فرد
۴۰	سهراب باقری
۴۲	زهرایابیانی
۴۳	تیمور ترنج
۴۵	شیرین تنگیان
۴۶	طیبه تهمتن
۴۸	یونس جعفری
۵۱	امیرالله حاجب
۵۲	منصورهی حکمت شعار
۵۳	غلامرضا حیاتی
۵۴	هادی حیدری

۵۷	زهره خضری
۵۸	علیرضا خلیفه زاده
۶۱	حسین دارند
۷۴	صالح دروند
۷۶	قاسم درویشی
۷۸	غلامحسین دریانورد
۷۹	راضیه راستی نسب
۸۲	سکینه رسولی
۸۵	علی رسولی
۸۷	افسانه رضا زاده
۸۸	حمزه زارعی
۹۲	لطیفه زارعی
۹۴	نسیم زنگویی
۹۵	افسانه صیادی
۹۸	مجید عابدی
۱۰۰	حسین عاشوری
۱۰۱	رضا عباسی
۱۰۳	سیده آزاده‌ی علوی برازجانی
۱۰۴	خلیل عمرانی
۱۰۹	لیلا عمرانی
۱۱۰	علیرضا عمرانی
۱۱۳	طاهره غمخوار
۱۱۵	مصطفی فخرایی
۱۱۷	سید مرتضی کراماتی
۱۱۸	غلامرضا کرمی
۱۲۴	علی مطهری
۱۲۶	رضا معتمد
۱۲۹	حیدر منصوری
۱۳۱	صاحبه نادر پور
۱۳۳	محمد رضا نعمتی زاده

۱۳۵		سیما نوذری
۱۳۷		سید محمد رضا هاشمی زاده
۱۳۸		سید محمد هاشمی فرد

۱۴۱		رباعی ها
۱۴۱		رضا معتمد
۱۴۲		سید محمد رضا هاشمی زاده
۱۴۲		علیرضا عمرانی
۱۴۳		شریعت رسولی
۱۴۵		جواد خدیری
۱۴۵		افسانه رضا زاده
۱۴۶		صالح دروند
۱۴۷		احمد منصوری
۱۴۸		حسین دارند
۱۵۲		مجید اجرایی

۱۵۳		سایر انمه (ع)
۱۵۵		غلامرضا ابراهیمی
۱۵۷		اسکندر احمد نیا
۱۶۲		هاجر احمدی
۱۶۳		محمد رضا احمدی فر
۱۶۵		ایرج اسدی
۱۷۱		محمد حسین انصاری نژاد
۱۸۰		بنفشه بهاری
۱۸۲		سید اسماعیل بهزادی
۱۸۶		زهره بیابانی
۱۹۰		مریم ترنج
۱۹۴		شیرین تنگیان
۱۹۸		منصوره حکمت شعار
۲۰۱		زهره حیدری

۲۰۳	عائکه حیدری
۲۰۵	راضیه خضری
۲۱۰	عزت خلیفه زاده
۲۱۳	علیرضا خلیفه زاده
۲۱۶	حسین دارند
۲۲۱	ابراهیم درویشی
۲۲۲	حسین دوراهکی
۲۲۵	غلامرضا راستان
۲۲۶	سکینه رسولی
۲۲۸	سمیه رسولی
۲۳۲	حمید زارعی
۲۳۳	خدیجه زارعی
۲۳۴	لطیفه زارعی
۲۳۷	نسیم رنگوبی
۲۳۹	افسانه صیادی
۲۴۲	حسین عاشوری
۲۴۳	مجید عابدی
۲۴۵	سحر عبدالله زاده
۲۴۷	خلیل عمرانی
۲۴۹	علیرضا عمرانی
۲۵۲	عبدالله علی پور
۲۵۴	فرخنده فتوحی
۲۵۵	زهرا فولادی
۲۵۸	فتح الله قاسمی
۲۵۹	سید مرتضی کراماتی
۲۶۱	غلامرضا کرمی
۲۶۴	علی مطهری
۲۶۷	احمد منصوری
۲۷۰	حیدر منصوری
۲۷۵	حسین میرزایی

کبری نوشادی..... ۲۷۸

سید محمد رضا هاشمی زاده..... ۲۸۰

سید محمد هاشمی فرد..... ۲۸۲

ریاعی..... ۲۸۸

سید محمد رضا هاشمی زاده..... ۲۸۸

محمد حسین انصاری نژاد..... ۲۸۹

شریعت رسولی..... ۲۹۰

حسین دارند..... ۲۹۱

محمد غلامی..... ۲۹۵

حبیب خدای..... ۲۹۶

علی مطهری..... ۲۹۷

دویتی..... ۲۹۸

حسین دارند..... ۲۹۸

علی هوشمند..... ۲۹۹

ابراهیم درویشی..... ۳۰۰

علی مطهری..... ۳۰۰

آغاز سخن

شعر، زاییده‌ی شعور و احساس آدمی است و شاعران تأثیرگذار، همواره توانسته‌اند در میان اقشار گوناگون مردم، جایگاه رفیعی داشته باشند. از سویی دیگر، عالم و عامی، هر یک به فراخور علاقه و ظرفیت و توانایی خود، با اشعار گوناگون، سرو کار داشته و از آنها بهره‌ها برده‌اند. به همین خاطر -چه مستقیم و چه غیر مستقیم- شعر، در تمامی لحظه‌ها و صحنه‌های زندگی انسانها، حضوری مداوم و انکارناپذیر داشته است.

کودکان، در روزهای آغازین، با لالایی مادران و با موسیقی سرشار از طنین صدای آنها، آرامشی عمیق پیدا می‌کنند و آن گاه که به قدرت تکلم می‌رسند، بهترین و زیباترین شوق و احساس خود را در قالب کلمات و جملاتی آهنگین جست و جو می‌کنند. در دوران تحصیل، هنگامی که بایستی با زبان و ادبیات سرزمین

خویش آشنایی پیدا کرد، جذاب‌ترین کلام، شعر است.
در مراسم شادمانی و عزا، باز هم مؤثرترین کلام، برای ایجاد
شوق و هیجان و یا تسکین، بیشتر به سراغ شعر می‌رویم. شعر،
متعلق به همه‌ی انسانهاست؛ از فرودستان تا فرادستان.

آن گاه که چوپانی در دامان سرسبز صحرا، پا به پای گوسفندان
خود در حرکت است و یا ساربانات، به نوازش شتران خود می‌پردازند
و می‌خواهند آنها را به کار گیرند، باز هم دست به دامان شعر
می‌شوند. هم‌چنین، آن هنگام که سربازان، برای دفاع از سرزمین
خویش، پا به عرصه‌ی نبرد می‌گذارند، شعر و سروده‌های حماسی،
روحیه و پایداری و اراده‌ی آنان را صد چندان می‌کند. به راستی،
نمی‌توان در ابعاد گوناگون زندگی، مرزی برای شعر در نظر گرفت؛
زیرا، شعر اکسیری جاودانه و آن چنان دخیل است که سفره‌ی
خویش را پیش روی هر مشتاقی می‌گستراند و می‌خواهد هر
صاحب ذوقی، توشه‌ای از این خوان بی‌کران برگیرد. آری، شعر در
حالات گوناگون عارفان و عابدان نیز راه دارد و در حقیقت، نمی‌توان
جایی یا دلی را پیدا کرد که شعر یا شگردهای گوناگون خود، در آن
راه نداشته باشد. یکی از مؤثرترین مقوله‌ای که از دیرباز، عشق و
ارادت انسان‌های بیدار را به ساحت مقدس پیغمبر رحمت، حضرت
محمد (ص) و ائمه‌ی معصومین (ع) و سایر بزرگان، به نمایش گذاشته و
در طول تاریخ، همواره استمرار داشته و روز به روز افزونی می‌گیرد،
شعر است؛ شعری که گاهی سر بر آستان پیغمبر اکرم (ص) و سایر
ائمه‌ی اطهار (ع) می‌ساید و گاهی به صورت ویژه، خاک مقدس کربلای
حسینی و غبار مقدم یار غایب (ع) را سرمه‌ی چشمان خود می‌کند.
آری، مدح و منقبت و پرداختن به مراثی و درد دل‌های بزرگان ما،
همیشه بخش بسیار مهمی از ادبیات ما و شعر آیینی را تشکیل
داده است. حماسه‌ی غرور آفرین و ماندگار هشت سال دفاع مقدس

و پایداری رزمندگان غیور ایران اسلامی، موضوعی نیست که شعر بتواند از کنار آن بگذرد و یا از عهده‌ی ارائه‌ی آن، به سادگی برآید! اما، آن چه خواهید خواند، حاصل تکاپوی اندیشه و احساسات شاعران ارجمند استانی است که با اعتقاد و ایمان خویش، آن چه را در توان داشته‌اند، تقدیم کرده‌اند، شاعرانی که همپای مردم بزرگوار خود، در برگزاری مراسم و آیین‌های مذهبی و دفاع از دین و مذهب و سرزمین خود، شناخته شده هستند.

به هر جهت گردآوری و چاپ آثار ارزشی و آیینی شاعران استان بوشهر، اندیشه‌ای بود که مدتها در آرزوی انجام آن به سر می‌بردیم، تا این که در حاشیه‌ی برگزاری مراسم افتتاحیه‌ی چهارمین جشنواره‌ی بین‌المللی شعر فجر در استان بوشهر، در نشستی که با شاعر ارجمند استان حسین دارند داشتیم، آمادگی خود را برای جمع‌آوری و تنظیم این مجموعه اعلام داشتند. کار با دقت و وسواس شروع شد و خوشبختانه پس از چند ماه تلاش، این مجموعه‌ی گران‌سنگ به بار نشست. اینک در پایان، شایسته است از همه‌ی بزرگوارانی که در تهیه و تألیف این اثر وزین و ارزشمند نقشی داشته‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر کنم، به ویژه از آقای حسین دارند گردآورنده‌ی ارجمند کتاب و هم‌چنین خانم سکینه پروانه که زحمت حروف‌چینی این اثر را به عهده داشته‌اند و نیز از انتشارات سپیده‌باوران که کار چاپ این اثر را با دقت و ظرافت به پایان رسانیدند.

امید است این خدمت ادبی ناچیز مورد رضایت پروردگار بزرگ و شما خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

نصرالله شفیعی

مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان بوشهر

پیش‌گفتار

توفیق توسل به ائمه‌ی اطهار^(ع) و عرض ارادت به آستان مقدس این واسطه‌های فیض الهی، سعادت‌ی است هر دو جهانی که از هر راه درستی صورت پذیرد، هیچ چیز دیگر با آن برابری نمی‌کند. از این جهت، هنر خدادادی «شعر» یکی از همیل راه‌هایی است که به شکرانه‌ی آن، می‌توان از طریق توسل و عرض ارادت به ساحت قدسی این بزرگواران، راه تقرب به پروردگار را هموارتر نمود. بدیهی است، شکر نعمت‌های خدا، آنگاه به مقصود نزدیک‌تر و میسر است که بتوان به درستی و به‌سزا از آن استفاده نمود. همان‌گونه که می‌دانید، تمام لحظه‌های زندگانی بزرگان ما، سرشار از آموزه‌ها و حوادث شیرین و تلخی است که چگونه زیستن و چگونه مردن را به انسان به عنوان «فرد» و هم‌چنین به «جوامع» تمام انسان‌ها - از هر نوع و نژاد که باشند - به درستی یاد می‌دهد تا با الگو قرار دادن راه

و روش آن‌ها، بتوان به سعادت مورد نظر رسید و مقصود آفرینش را دریافت.

یکی از همین نعمت‌هایی که خداوند بزرگ، آن را به رایگان در اختیار ما قرار داده و می‌تواند هدایت‌گر و نجات‌بخش خود و جوامع بشری باشد، قلمی است که حرکت آن در اختیار ماست؛ قلمی که می‌تواند در راه درست و یا -خدای ناخواسته- نادرست بتازد و تأثیرگذار باشد. اگر چه بسیاری از قلم‌ها قادر به دریافت و کشف بسیاری از حوادث و زوایای گوناگون زندگانی اتمه‌ی بزرگوار ما نیستند و نمی‌توان بحر را در کوزه‌ای ریخت، اما می‌توان با استعانت از پروردگار بزرگ و توسل به هر یک از این بزرگواران، از آب‌شخور سرشار فیض آنان، به قدر رفع تشنگی چشید. لازم به یادآوری است که پرداختن و قلم‌زدن در این گونه موارد الهی، خود به خود، آغاز ورود به عالمی است که باید تمهیدات توفیق آن را «لطف پروردگار» به حساب آورد؛ زیرا صاحب قلمی که در این مسیر، به نکته‌ای می‌پردازد و یا با «هنر شعر» آثاری خلق می‌کنند، در گستره‌ی سعادت و موهبتی قرار می‌گیرند که به هر کسی داده نمی‌شود. از این جهت، عشق و ارادت، دست دلت را بر قلمت می‌فشارند و به سمت و سویی می‌کشانند که خاطر خواه آن‌هاست. به هر جهت، این مجموعه، حاصل تلاش عاشقانه‌ای است که اگر عنایت و هدایت آن بزرگواران نبود، همین قدر ناچیز هم به بار نمی‌نشست. به همین خاطر:

۱ - حتی‌الامکان، سعی بر این بوده است که از میان بسیاری از این سروده‌ها، اشعاری انتخاب شوند که شرایط لفظی و معنایی لازم برای ورود به این مجموعه و عرض ادب به آستان مقدس این بزرگواران را داشته باشند.

۲ - اگر چه مقصود، گزینش و گردآوری بهترین‌های شعر و

هم چنین، نمایش قدرت شاعران آیینی این دیار در عرصه‌ی شعر معاصر و پاره‌ای موارد دیگر هم میان بوده است، اما محدودیت حوزه‌ی جغرافیایی استان و خاص بودن موضوع مورد نظر (اشعار آیینی) و تعداد محدود شاعران این حوزه و نیز مسئله‌ی اعتقادی و نیت و چشم داشت پاداش اخروی و به ویژه عشق صاحبان آثار به ائمه و اهل بیت^(ع) باعث شد تا بیش از حد لازم، سد راه نشویم. از این جهت، ضمن گزینش بهترین‌ها، ممکن است در مواردی اندک، به فرار و فرودهایی برخورد کنید که ورودشان به این مجموعه، ناشی از همین دیدگاه و از روی آگاهی بوده است؛ اگر چه در برابر حجم این همه سروده‌های خوب، چندان محسوس نیستند.

۳ - لازم به یادآوری است که در مواردی بسیار ناچیز، ویرایش و اصلاحاتی - هر چند کوچک، اما ضروری - در بعضی از سروده‌ها انجام گرفته که چندان به چشم نمی‌آید، ولی در عوض، به زیبایی و رسایی آن‌ها افزوده است؛ زیرا علاوه بر بعد زیبایی آن، با اشعاری رو به رو هستیم که از حیث معنایی و روایی، بسیار مسؤولیت‌آور هستند و نمی‌توان از مدار حقایق خارج شد و یا اصل واقعه را کم یا زیاد و یا به نحو دیگری جلوه داد. از این جهت، با اشعاری که با موضوعات آزاد سروده می‌شوند، تفاوت دارند؛ اگر چه بسیار نادر و ناچیز هستند.

۴ - کارهایی در این حوزه‌ها و در سطح استان انجام گرفته که جای تقدیر دارد، اما واقعیت این است که با این حجم و گستردگی سابقه ندارد یا - حداقل - این قلم سراغ ندارد؛ زیرا علاوه بر انتخاب این مقدار از میان انبوه سروده‌های شاعران و سرایندگان این استان، کار گزینش و ویرایش و اولویت‌دادن به اصل شعر - نه شاعر - و به ویژه ثبت «سال و محل تولد» صاحبان آثار، بسیار زمان بر، سخت و در عین حال با دقت صورت گرفته و در حقیقت، هدف این بوده

است که خوانندگان این آثار، علاوه بر آشنایی با سن و سال شاعر، بتوانند راحت تر به ارزیابی سروده‌ها دسترسی پیدا کنند.

۵- بدون تردید، آثار خوب دیگری وجود دارد که به علت عدم دسترسی به آن‌ها یا دلایل دیگر، در این مجموعه وارد نشده‌اند. از این جهت با آرزوی توفیق برای فرصتی دیگر، از تمام شاعران بزرگواری که سروده‌هایشان در این مجموعه آورده شده و هم‌چنین از تمام دوستان و کسانی که در جمع‌آوری و شکل‌گیری این کتاب، صمیمانه همکاری نموده‌اند؛ به ویژه مدیرکل اداره‌ی فرهنگ و ارشاد اسلامی استان بوشهر، جناب آقای نصرالله شفیعی که واسطه‌ی خیر شدند تا ادبیات آیینی این استان، نمود بیشتر و ماندگارتری پیدا کند، خالصانه سپاسگزارم. هم‌چنین از پروردگار بزرگ می‌خواهم که این سعی ناچیز را از همه‌ی ما قبول فرماید! ان شاءالله.

حسین دارند
تابستان ۱۳۸۹ ش